

Digitale Nieuwsbrief Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Nummer 10 - zomer 2019

Het zomernummer 2019. Eindelijk! Het heeft even geduurd voor er voldoende kopij binnen was voor het uitbrengen van deze editie. Maar u heeft ons tóch weer verrast met uw bijdrage. Ook nu weer is er met plezier gewerkt om er weer een fijne uitgave van te maken. Wij hopen dat u dat ook zo ervaart. Veel leesplezier gewenst.

Het RIVM over virussen

Op de site van het RIVM is een reuze interessant artikel verschenen over virussen die muizen en ratten bij zich kunnen dragen. Het zogenaamde hantavirus. Het hantavirus kan via urine, ontlasting en speeksel van ratten en muizen overgedragen worden op mensen. Er zijn verschillende soorten hantavirussen. De infectie verloopt meestal mild.

Muizen en ratten kunnen hantavirus bij zich dragen en mensen besmetten. Dit kan na indrogen ook als stofdeeltjes ingeademd worden. Deze virussen zijn niet van mens op mens overdraagbaar. De hantavirussen die in Nederland voorkomen zijn Puumalavirus, Seoulvirus en Tulavirus. Hantavirusinfectie komt in Nederland zelden voor. Tóch leek het ons goed u hierover te informeren. Immers, we worden bij kastcontroles blootgesteld aan de stoffen die in en rond de kasten zweven. En niet iedereen draagt een kapje voor de mond en neus om de luchtwegen te beschermen.

Voor meer informatie over dit fenomeen, klikt u op deze link. <https://www.rivm.nl/hantavirusinfectie>

Onsmakelijke beelden, maar heel goed nieuws

Iedereen zal het met ons eens zijn: dit jaar muizen in overvloed! En dat schept verwachtingen. Eindelijk het miserabele 2018 snel vergeten! Hopelijk heeft de warmte van de afgelopen periode geen roet in het eten gegooid en hebben de juvenielen de hitte goed doorstaan. Voor Landschap Noord Holland reden genoeg om op hun site <https://www.landschapnoordholland.nl/> een artikel te wijden aan de talrijkheid van de muis en hierover in jubelstemming te raken. En wij hebben het 'gepikt' om u er deelgenoot van te maken.

Op pagina 2 leest u waarom

Foto: Landschap Noord Holland

Het jaar is nog lang niet voorbij, maar nu al kan met honderd procent zekerheid vastgesteld worden: 2019 is een bijzonder goed muizenjaar. Hoe we dat weten? Dat weten we van de steen- en kerkuilenwerkgroepen, die nestkasten controleren en jonge uilen ringen. Die geloofden hun ogen niet toen ze hun voorjaarsronden deden. Overal nestkasten waar de muizen letterlijk uitpuilden. Meer dan 50 muizen per kast, soms netjes met de snuitjes naar één kant opgestapeld, soms luk raak weggesmeten tot een macabere berg lijken, was geen uitzondering. Oudervogels en kuikens lagen daar dan dood gemoederd tussen te slapen alsof ze zich in een lustoord bevonden. En zo was het ook. Voor uilen, roofvogels, marterachtigen, vossen, reigers en ooievaars is het voorjaar van 2019 één groot bourgondisch festijn.

Dat levert voor ons misschien onsmakelijke beelden op, maar is fantastisch nieuws voor talloze vogels en zoogdieren.

Bepalend is: de veldmuis

Dat 2019 een goed muizenjaar is komt vooral op het conto van de meest verbreide soort: de veldmuis. Deze muizensoort, lid van de woelmuizenfamilie, is bij uitstek degene die bepaalt of een het een slecht of een goed muizenjaar is. Zij vormen verreweg het belangrijkste stapelvoedsel voor uilensoorten als de kerk-, veld-, rans- en steenuil en voor roofvogels als buizerd, bruine-, blauwe- en grauwe kiekendief en niet te vergeten de torenvalk. Ook blauwe reiger en grote zilverreiger eten tijdens goede muizenjaren, volop veldmuizen, net als ooievaars en zowel grote meeuwen als kleine mantelmeeuw en zilvertmeeuw. Zoogdieren als hermelijn, bunzing en wezel eten eveneens op grote schaal veldmuizen. Zij zullen dit jaar heel veel jongen voortbrengen.

Waarom moeten we nu van goed nieuws spreken?

Boeren zullen misschien niet zo blij zijn. Om deze vraag te beantwoorden moeten we eerst beter naar de veldmuis kijken. Mensen zijn vaak geneigd om iedere muis die ze buitenshuis zien een veldmuis te noemen, maar dat is onterecht. Veldmuizen leven uitsluitend in open gebieden als weilanden, akkers, grazige wegbermen of open kruidenrijke gebieden..

In bossen, tuinen, parken en moerassen leven heel andere muizensoorten.

Tot vijftig jaar geleden waren ze heel algemeen en eens in de vijf jaar waren ze zo super talrijk dat van een muizenplaag werd gesproken. Die gouden tijden voor de veldmuis zijn voorbij. Door de enorme veranderingen in de landbouw (gifgebruik, zware bemesting, diep ploegen, verdwijnen van de graanbouw, verdwijnen van kruidenrijke graslanden) zijn veldmuizen fors in aantal afgenomen. Plagen van veldmuizen komen dan ook nog maar zelden voor.

Een laatste uitzondering was die in Friesland in 2014. De afgelopen decennia was zelfs geen sprake meer van de gebruikelijke vijfjaarlijkse cyclus (om de vijf jaar een goed muizenjaar). Het patroon werd veel grilliger. Soms was er nog maar eens in de 10 jaar een redelijk muizenjaar. Maar dit jaar klopt de cyclus weer precies. Vijf jaar na het goede muizenjaar 2014 is het weer raak. Maar er is

nog geen sprake van een plaag. Boeren hebben dan ook nog geen noemenswaardige schade.

Oppepper voor bedreigde diersoorten

Doordat het bergafwaarts ging met de veldmuis kwamen ook de specialisten die er van afhankelijk zijn in de problemen.

De torenvalk, tot veertig jaar geleden de meest talrijke roofvogel van

Nederland, kelderde gigantisch in aantal en verloor zijn top 1 positie. Ooit algemene uilen als de ransuil en de steenuil belandden met stip op de rode lijst van bedreigde soorten. De blauwe kiekendief staat zelfs op de rand van uitsterven. Dankzij het goede muizenjaar 2019 kunnen deze soorten nu weer een oppepper krijgen. En dat alleen is al heel goed nieuws.

Nieuwe kerkuilenvriend en meteen een vraag....

Sinds vier jaar ben ik een boerderij aan het verbouwen in Odoornerveen. Tijdens de verbouwing was er een uil die naar binnen kon vliegen en daar z'n behoefte deed. Ik zag hem nauwelijks, maar op een keer vloog hij twee meter bij me vandaan, hoorde niks maar zag een schim en m'n hond begon te piepen.

Ik ben daar zo enthousiast van geworden dat ik in de nieuwe gemetselde gevel een sparing heb gemaakt om een uilenkast binnen te plaatsen. En tot m'n verbazing zat er binnen een aantal dagen een uil in. Nu heb ik er een camera in geplaatst en heb hem/haar een aantal keren gespot net voor schemer, heel gaaf om te zien.

Maar nu kom ik er achter dat ik niet heel veel weet over bijvoorbeeld het schoonmaken van de kast. Hij/zij neemt tot m'n genoegen heel veel muizen mee naar het hok wat resulteert in maden.

Mijn vraag aan u is: hoe kan ik meer te weten kan komen over het wel en wee van de kerkuil?

Met vriendelijke groet,

Arie Camfferman

..dan ook meteen maar een **Antwoord**

Beste Arie,
Wat superleuk dat je zo enthousiast bent! Maar pas op: het is een virus en dat gaat nóóit meer over ;)

Als je écht alles wilt weten over de kerkuil, adviseren wij je het boek van Johan de Jong aan te schaffen.

Het heet:

De Kerkuil, *ecologie, gedrag en bescherming*.

Een prachtig naslagwerk met veel kleurenfoto's en is te koop voor € 24,95. Te bestellen bij Johan de Jong. Tel. 0512- 303 174, email: jongrans@hetnet.nl

Drenthe is o.a. voor de kerkuil verdeeld in een aantal regio's, met per regio een coördinator. De coördinator voor Drenthe is Gé Hoogerwerf. Tel 0599-121 913
Gé kan jou in contact brengen met de regiocoördinator in jouw woonomgeving.

Weet u het nog?

In het winternummer van 2018 hebben we een artikel gewijd aan een bijzonder project op de rand van een industrieterrein in de gemeente Purmerend. Tóen al was het project hoopvol, maar inmiddels kan er gesproken worden over een succesverhaal! Alle credits voor Michiel Geijssens en Ron Gans van gemeente Purmerend. Zij delen graag hun ervaringen met ons.

Kerkuiltillen nu écht succesvol

Vorig jaar is er een artikel verschenen dat de twee kerkuiltillen in de natuurzone van Purmerend al snel door de kerkuilen waren gevonden. Braakballen, krijtsporen (witte poep), veren en dode muizen waren daar het bewijs van. Op 11 juni 2019 is er opnieuw een inspectie van de kerkuiltillen gehouden. Tot grote vreugde werden er in het nest van één van de twee tillen vier jonge kerkuilen gevonden. Super leuk natuurlijk en zeker als je bedenkt dat de tillen binnen de gemeente Purmerend zijn ontworpen en doorontwikkeld door Vivara Pro en Miecon. Deze tillen zijn uniek in de wereld en hebben nu echt bewezen dat ze doen waar ze voor ontworpen zijn.

Een prachtig resultaat en zo snel al ontdekt door de kerkuilen! Deze kerkuiltillen bieden dus een prima alternatief als compensatie voor gebouwen en opstallen die op de nominatie staan om gesloopt te worden en waar dan kerkuilen hun broedlocatie hebben. Daar zouden andere gemeenten, instellingen, (natuur) organisaties etc. die met hetzelfde “kerkuilprobleem” zitten hun voordeel mee kunnen doen.

Michel Geijssens en Ron Gans.

De inmiddels ‘wereldberoemde’ kerkuiltil

Een kijkje in één van de kasten in de kerkuiltil

Tim Zutt doet bizarre ontdekking:

Kerkuil gedood in ‘eigen’ kast door nijlgans

Je vraagt je af hoe in vredesnaam zo’n gigant zich door zo’n kleine invliegopening kan wringen

In de hoek de dode kerkuil

Tijdens één van mijn nestkastcontroles trof ik in een kast in Schermerhorn een Nijlgans op nest, waarvan de eieren aan het uitkomen waren.

Op de foto zie je zelfs een van de eerste pullen. Waarschijnlijk heeft de nijlgans de nestplek bevochten met de kerkuil, want die lag er dood en verdroogd naast....

Tim Zutt (Noord Holland)

Zoektocht van onvermoeibare Kees Mostert, heeft eindelijk succes opgeleverd (zie ook winternummer 2018)

Op zoek naar de waterspitsmuis

Na drie grote partijen braakballen van kerkuilen is het uiteindelijk, tijdens de laatste dagen van 2018, gelukt de aanwezigheid van de waterspitsmuis in de Hollandse duinen vast te stellen! Dat viel niet mee, want er waren drie grote partijen voor nodig met meer dan 3000 prooidieren. Uiteindelijk ging het om drie exemplaren.

Hiermee kan de zoogdierenlijst van het 5000 soorten project van de Hollandse Duinen succesvol worden afgesloten.

De waterspitsmuis werd in een van de drie locaties aangehouden waar braakballen werden geraapt. Niet zo ver van het moerasgebiedje in Lentevreugd, waar de soort in 2016 sinds lange tijd werd gevangen. Langer geleden werd de soort ook gevangen in de moerasjes bij Boerendel, die (helaas) zijn opgegeven om de dynamiek in het duin weer een kans te geven. Uit de braakbalanalyses blijkt evengoed wel dat de soort uiterst schaars is. Hetzelfde geldt voor de dwergmuis, waarvan ook slechts drie schedelresten zijn aangetroffen. Wellicht een reden om helofietrijke vochtige duinvalleien en kleine moerasjes meer kans te geven in het duingebied.

Kees Mostert

Ook al is het 'hoogseizoen' van Beleef de Lente (voor de kijkers) alweer bijna voorbij (er kan nu nog volop genoten worden van de eerste uren van de juvenielen en andere kuikens); het heeft de redactie er niet van weerhouden onderstaand artikel te plaatsen. Want het is toch wel bijzonder wat er zoal gebeurt tijdens het leggen van eieren en hoe daarop gereageerd en gehandeld wordt. Daarnaast is het leuk eens te weten te komen hoeveel vrijwilligers er alleen al voor de kerkuil in het team van Beleef de Lente actief zijn. En het team van Beleef de Lente is nog lang niet klaar!

Normaliter geeft de camera tijdens Beleef de Lente live-beelden vanuit een kast in Dongen. Echter dit jaar leek het er weer op dat er, net als vorig jaar, een solitaire uil in de kast aanwezig was. Toen de beelden live gingen kwam de kerkuil helaas niet of nauwelijks meer in de kerkuilenkast. Jammer, maar tijd voor overleg en actie!

Camera Beleef de Lente verhuist

De aanhouder wint en begint opnieuw!

In overleg met de projectleiders van Beleef de Lente bleek het mogelijk om de kerkuilenkast uit het Alde Feanen te gaan volgen. Een prachtige kans voor een ieder die de kerkuil een warm hart toedraagt.

Het bestuur van de SKWN is erg blij dat de Vogelbescherming Nederland en It Fryske Gea dit mogelijk hebben gemaakt.

Steenmarter

Je zou zeggen dat vanaf dat moment iedereen opnieuw zou kunnen meegenieten met het wel en wee van deze kerkuilen want zij hadden inmiddels op dat moment al twee eieren. Echter, op zondagmorgen 17 maart was zichtbaar voor de camera dat een steenmarter de twee kerkuilen eieren meenam. Gelukkig waren de beide kerkuilen niet in de nestkast aanwezig.

De aanhouder wint

De kast bleek helaas toch nog onvoldoende marterproof. Op maandag 18 maart kwamen de beelden live uit Friesland, de kerkuilen lieten zich weer zien in de kast, die inmiddels nog beter beschermd is. En op 28 maart zagen we het eerste ei van de tweede leg. Op het moment dat ik dit schrijf, 10 april, is ei nummer zeven gelegd.

Weblog per vogel

Het team kerkuil voor Beleef de Lente bestaat dit jaar uit:

Bloggers en clipmakers;

Behalve de live-beelden zijn op beleefdelente.nl dagelijks korte filmpjes met hoogtepunten te zien. Per vogel wordt een weblog bijgehouden door een deskundige om duiding te geven aan de beelden. Ook is er een forum waar kijkers met elkaar kunnen praten over de vogels en hun vragen kunnen stellen aan de deskundigen;

Dit jaar kijken Nel Bekema en Ann Van Geeteruyen de nachtbestanden na op een aantal onderzoeksvragen en zij vullen de weeksheets in; André Eijkenaar is de hofleverancier voor de kerkuilen foto's;

De blogschrijvers van de kerkuilen zijn dit jaar Pieter van den Assem, Bernice Goffin, Mara de Groot, Ben Mombarg, Sienna Obdeijn, Johan de Jong en Mary Mombarg namens de Kerkuilenwerkgroep Nederland; Met clipmaker Ed Hoogkamer en de beide moderatoren lijkt het team compleet, echter, ieder team heeft Pro's en ik wil ze graag noemen: Mariska, Louis, Arjan. Zonder hen zijn we niet compleet.

Beleef de Lente van Vogelbescherming Nederland is al jaren een groot succes. Jaarlijks volgen honderdduizenden mensen de vogels tijdens het broedseizoen, een groot deel daarvan zelfs dagelijks.

Wilt u meegenieten in de kast van een kerkuil? Klik op onderstaande link en u kunt live alle gebeurtenissen volgen.

<http://www.beleefdelente.nl/>

Beleef de Lente in de klas

Naast Beleef de Lente heeft de Vogelbescherming ook een programma speciaal gericht op de jeugd: Beleef de Lente in de klas.

Naast de filmpjes uit de nestkasten bestaan er voor de leerkrachten ook speciale lesprogramma's.

Mary Mombarg,
coördinator bij Beleef de Lente kerkuil voor de SKWN.

Kort maar krachtig - Nabranders

Van Bertus van den Burg uit Hoogland, ontvingen wij onderstaand bericht. Een beetje mosterd na de maaltijd misschien, maar daar kan Bertus niets aan doen. Toen hij dit stuurde was er nog té weinig kopij om een DNB te maken. En was de extreme hitte net begonnen. Maar wellicht kan iedereen er haar/zijn voordeel mee doen voor een volgende hete lente/zomer. Ook ontving de redactie n.a.v. de bijlage bij het winternummer 2018, nog wat foto's van bijzondere oplossingen voor kerkuilenkasten. Het geeft maar weer aan dat zo'n beetje iedereen bezig is met het fenomeen kerkuilenkast, in welke vorm dan ook! Hannie Stoel biedt de kerkuil een onderkomen in de schuur. Het invlieg gat en kast worden gemaakt en nu maar hopen dat ze volgend jaar kan melden dat er door de kerkuil dankbaarheid getoond wordt en er een schare jonge kerkuiltjes te begroeten valt.

Hoi Allen,

Ik kreeg van één van onze mensen de tip om iedereen het advies te geven om de komende dagen onze uilen goed in de gaten te houden i.v.m. de warmte. Het kan 35 °C worden. Idee om een latje tussen het deksel en de kast te doen voor betere ventilatie. Het is misschien goed om dit even door te sturen.

Met vriendelijke groet,
Bertus van den Burg

Van Derchg van den Brink onderstaande link van een livestream Kerkuilen Brummen ontvangen.

Helaas werkt deze nog steeds niet. Maar er wordt kennelijk (nog steeds) aan gewerkt, dus kunt u binnenkort misschien volop genieten.

<https://www.youtube.com/watch?v=mLqj2SH743o>

Beste Engelbert,

Het is leuk om te lezen wat er allemaal voor mogelijkheden zijn. Ook bij ons is er een aanpassing bedacht.

Jan Termeer heeft deze aanpassing bedacht en gemaakt om de ladder tegenaan te zetten, het is veiliger voor degenen die de kasten schoonmaakt.

Misschien een leuke toevoeging voor je.

Vriendelijke groet,
Sietske van Maren

Beste Sietske, dank voor je bijdrage. Een eenvoudige maar vindingrijke oplossing voor een bekend probleem. Hopelijk is de aanpassing degelijk genoeg want er komt natuurlijk een behoorlijke kracht op de balkjes te staan.

Frans van Korlaar en Harry van Diepen hebben voor het probleem van een 'scheve wand' een lumineuze oplossing bedacht en zijn niet bij de pakken neer gaan zitten!

Hoi Engelbert, met enige regelmaat zien we hier een kerkuil vliegen 's avonds. Om die reden hebben we iemand gevraagd of hij een mogelijkheid zag tot het plaatsen van een kast.

We gaan nu een gat maken in een muur van een schuur, daarachter zal de kerkuilenkast worden geplaatst.

Weliswaar niet heel hoog maar het is te proberen.

Poep en braakballen spotten we ook trouwens.

En sinds gisteravond horen we een "roep" die van een ransuil (mannetje) blijkt te zijn. Vanavond ook weer.

Al met al zijn we in ons hoofd vaak bezig met het onderwerp uilen. Een fijn onderwerp....

Bovenstaande ter info, mocht er wat te melden zijn, dan laat ik het weten.

Hartelijke groeten, Hannie Stoel, 's-Heerenbroek

